COTIDIAN ŞI METAFIZICĂ ÎN *SIMION LIFTNICUL* DE PETRU CIMPOEŞU

Drd. Cristina TIMAR
Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureş

Abstract

Petru Cimpoesu's famous novel *Simion liftnicul* aimed at a horizone of expentancy that was growingly tensioned and it's publication created a sigh of relief among specialized or simple readers. As there was now a novel of transition, inspired by immediat reality, focusing an all the convulsions and instability of the firsm post-communist years, even transition seemed a little bit tamed and easier to put up with.

1. Cum a ajuns un optzecist atipic să scrie „romanul tranziţiei”

În 2001, anul apariţiei primei ediţii a romanului *Simion liftnicul – roman cu îngeri şi moldoveni,* editorul Petru Romoşan, într-o scurtă notă asupra ediţiei, punea un diagnostic precis ca formulare şi entuziast-demonstrativ în ce priveşte tonul, cărţii lui Petru Cimpoeşu: „Iată romanul tranziţiei, poate chiar romanul ultimului deceniu de care abia scăpărăm!”[1] Formula lui Petru Romoşan s-a dovedit extrem de adecvată şi productivă, dovadă stând faptul că a fost preluată de mai toţi comentatorii ulteriori ai romanului. E limpede că romanul prozatorului băcăuan răspundea unui orizont de aşteptare tot mai tensionat şi apariţia sa a generat un oftat de uşurare în rândurile lectorilor specializaţi sau simpli cititori. Având un roman al tranziţiei, inspirat din realitatea imediată, care surprindea toate convulsiile, degringolada, instabilitatea primilor ani postcomunişti, parcă şi tranziţia părea mai îmblânzită şi mai suportabilă.

Încă de la apariţie, a fost socotit romanul etalon al perioadei de tranziţie, calitate pe care şi-a consolidat-o în timp, încât unul din criticii noii generaţii afirma nu demult: „(…) dacă există un Weltanschauung al perioadei româneşti de tranziţie, el e de regăsit, pe de-a-ntregul, în imaginarul lui Cimpoeşu. *Simion liftnicul* nu e un roman postmodern sau optzecist, ci o comedie umană a caracterelor care populează lumea postrevoluţionară. Mai apropiat de Balzac decât de Caragiale în crearea tipurilor (ironia prozatorului nu e tăioasă, ci patetică şi sentimentală), Cimpoeşu e arhivarul fantezist al «noii umanităţi» de după ’90.”[2]

Ideea unui roman, nu neapărat al tranziţiei, dar scris într-o cheie mai „veselă” apare încă din perioada lucrului îndelungat la romanul anterior (început în 1987 şi terminat,

[1] Petru Cimpoeşu, *Simion liftnicul,* Editura Compania, Bucureşti, 2001, p.2
[2] Alex Goldiş, *Elegie pentru optzecism* în revista *Cultura,* nr. 186, 2008

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

respectiv publicat în 2000). Având o retorică sobră şi o temă gravă, *Povestea Marelui Brigand* nu s-a bucurat de prea multe atenţii din partea criticii, deşi Cimpoeşu îl consideră cel mai bun roman al său. Dacă este sau nu cel mai bun, în ciuda prolixităţii pe care au acuzat-o criticii, rămâne de văzut, însă *Simion liftnicul* e cu siguranţă cel mai popular roman al său. Apariţia sa ar fi putut fi întârziată dacă Cimpoşu nu s-ar fi convins la colocviul de la Sinaia din 2000, dedicat prozei româneşti, că cititorul e sătul de „cărţi grele" şi aşteaptă „cărţi de divertisment, cărţi uşoare."[3] Astfel motivat, Cimpoeşu va scrie *Simion liftnicul* în nouă luni, perioadă mai mult decât simbolică.

Din momentul apariţiei, romanul său cu „îngeri şi moldoveni" a urmat traseul unei frumoase cariere naţionale şi internaţionale. În 2001 cartea obţine Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor şi Premiul revistei „Cuvântul", în 2006 e tradus în limba cehă de Jiri Nasinec şi se bucură de o excelentă promovare şi receptare critică[4], drept urmare i se decernează două premii importante: Premiul Magnesia Litera – Cartea anului şi Premiul pentru cea mai bună traducere. În 2009, cartea a fost tradusă în italiană şi lansată oficial la Târgul de carte de la Torino, desfăşurat în luna mai, ecourile pozitive neîntârziind să apară.

Succesele internaţionale au resuscitat interesul naţional şi Cimpoeşu a fost, dacă nu răsfăţat, cel puţin remarcat de revistele culturale bucureştene, uimite şi ele de răsunetul cărţii în Cehia. Meritul celor două-trei interviuri este de a fi pătruns mai mult sau mai puţin în intimitatea atelierului de creaţie al lui Petru Cimpoeşu, altminteri foarte zgârcit cu scrierile nonficţionale, nu tocmai un partizan al jurnalelor[5] sau al studiilor teoretice, precum alţi confraţi optzecişti. Deşi cronologic e optzecist, Cimpoeşu şi-a rezervat întotdeauna poziţia de *outsider*[6], a făcut foarte puţină vâlvă în jurul persoanei sale şi a activităţii de scriitor şi a îmbrăţişat provincia, refuzând să se mute în capitală. El e cea mai clară dovadă că dacă ai într-adevăr ceva de spus, provincia nu ratează. Apărut oarecum meteoric şi recunoscut ca prozator important abia după anii '90, Cimpoeşu îşi apără locul de drept în cadrul generaţiei '80, prezenţa sa discretă datorându-se lipsei de interes pentru promovarea propriei imagini şi, probabil într-o mare măsură, faptului că, prin natura studiilor şi a meseriei pe care a practicat-o – inginer petrolist -, breasla literaţilor l-a tratat cu suspiciune. Cimpoeşu explică pentru toţi

[3] Petru Cimpoeşu în dialog cu Ovidiu Simonca, în *Observator cultural,* nr. 112(369), 2007.
[4] Într-un interviu acordat unei reviste cehe, Cimpoeşu spunea că e foarte posibil să aibă mai mulţi cititori cehi decât români.
[5] În interviul acordat revistei *Contemporanul* (mai, 2007), Cimpoeşu spunea: "Nu ţin jurnal, mi se pare că nu mi se întâmplă nimic care ar merita consemnat, iar personajele vieţii mele de fiecare zi sunt de obicei oameni cu totul neinteresanţi…"
[6] Într-un dialog cu Iolanda Malamen, acordat ziarului *Ziua* (24 august 2006), Petru Cimpoeşu îşi afirmă din nou condiţia de outsider, de scriitor atipic: „Să-ţi mai semnalez un mic paradox: toate cărţile mele au primit premii importante, deşi eu am rămas un autor obscur. Sunt, cum ţi-am mai spus, un scriitor fără pile, un provincial sau, dacă preferi, un outsider prin vocaţie. Ca să fiu sincer, mi-e mai comod aşa."

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

cei care mai au îndoieli, nu doar apartenența la generația 80, ci şi condiția sa îndelungată de scriitor marginal, cvasianonim, până în 2001: „Părerea mea este că am fost recunoscut ca autor important încă de la prima carte, *Amintiri din provincie,* dar numai de câțiva cunoscători, Alexandru Călinescu, Val Condurache, Radu G. Țeposu, Laurențiu Ulici, ca să nu mai spun de Mircea Nedelciu sau Florin Iaru, care m-au adoptat imediat ca prieten, după ce mi-au citit cartea. Iar romanul *Firesc,* care a venit imediat după aceea, a fost unul din puținele romane valabile ale generației '80, publicate în chiar anii 80. A, că n-am avut pile, că nu mi se făcea reclamă, că numele meu nu se întâlnea frecvent în reviste, cum nici acum nu e, că Nicolae Manolescu n-a scris despre cărțile mele, asta e altă chestiune. (…) Abia după 2001, adică după ce am publicat *Simion liftnicul*, au început unii să mă ia în seamă. (…) Dar, pe de altă parte, trebuie să recunosc că nici pe mine însumi nu prea mă mai interesează propriile-mi cărți, după ce le termin de scris. Nu ştiu să-mi gestionez cariera şi, pe deasupra, mi-e şi lene să mă ocup de aşa ceva, să alerg de colo, colo, să bat pe la uşile mărimilor literare, să intru în dispute publice, să insist cu telefoane, sau, acum, cu e-mail-uri, să apar la televizor şi alte asemenea chestii stresante. Mi se pare că toate astea n-ar sălta câtuşi de puțin valoarea cărților mele."[7] Cu umoru-i caracteristic, el relativizează calitatea de scriitor, mărturisind că, sub presiunea vieții cotidiene, aceasta ocupă un loc secundar, întrucât nu-şi permite să fie scriitor decât între orele patru şi şapte dimineața, în restul timpului practicând cealaltă meserie, care-i şi asigură existența: "Într-adevăr, ca să pot scrie, îmi trebuie linişte şi ceva bani. Pentru linişte, mă scol pe la trei-patru dimineața. Pentru bani, mă duc, de la ora şapte, la muncă."[8]

Petru Cimpoeşu rămâne un optzecist atipic prin cel puțin trei componente: e un autodidact şi un outsider, a trecut printr-o experiență revelatoare de ordin mistic-religios, fapt care şi-a pus amprenta atât asupra omului, cât şi asupra creației, a scris cel mai reprezentativ roman al perioadei de tranziție.

2. Cotitura existențială şi creativă

Cele trei interviuri menționate mai devreme, amintesc, mai în treacăt, mai detaliat, de momentul conversiei, al transformării lăuntrice a lui Petru Cimpoeşu petrecute în urma întâlnirii cu Hristos. E un subiect atât de personal, încât e descris cu o pudoare şi o discreție menite să protejeze taina aflării credinței. Într-un interviu din 2001, acordat postului de radio din Cluj după publicarea lui *Simion liftnicul,* Cimpoesu vorbeşte de lucrul la cele două romane ale sale, apărute la interval de un an, unul elaborat (*Povestea Marelui Brigand)* iar

[7] Petru Cimpoeşu, „Scriind ordonezi altfel lumea", interviu acordat revistei *Contemporanul*, mai 2007
[8] *Ibidem*

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

celălalt inspirat (*Simion liftnicul*) şi în acest context apare prima menţiune referitoare la experienţa religioasă din anii 90, un moment de cotitură existenţială şi creativă, care poate fi ghicit sub construcţia laborioasă a *Poveştii…*: „*Povestea Marelui Brigand* este un roman elaborat, gândit mult, făcut mai mult din lecturi. Am citit o mulţime de cărţi, a trebuit să aprofundez chestiuni de alchimie, de filozofie ocultă, de religie, am avut şi o experienţă religioasă în perioada asta, care m-a determinat să-i dau un anumit sens, pentru că, acolo, personajele au nume de apostoli, iar întâmplările vin cumva din faptele apostolilor."[9] Într-un alt interviu, vorbind despre întâlniri revelatoare care i-au marcat viaţa, Cimpoeşu mărturiseşte cu vădită discreţie, însoţită de o aspră autocritică: „O alta, mult mai târziu, pe la patruzeci de ani, a fost întâlnirea cu Dumnezeu. Despre aceasta, a doua, aş prefera să nu vorbim aici. Cu Dumnezeu vorbeşti numai în singurătate sau la mănăstire, nu la gazetă. Privind acum în urmă, cred că mi s-a dat o şansă, a fost o *metanoia* ratată – datorită neajunsurilor mele – evident. Ar fi trebuit să mă retrag la o mănăstire, dar am fost laş. (…) Adică, am fost ca tânărul acela bogat şi plin de bune intenţii care vine la Iisus şi îl întreabă cum s-ar putea dobândi Împărăţia; n-am reuşit să renunţ la toate ale lumii acesteia."[10] Nostalgia vieţii monahale, a idealului ascetic, se păstrează sub o formă mai degrabă inedită, decât degradată în *Simion liftnicul*, roman care, în punctul său iniţial, îşi propune să investigheze posibilitatea sfinţeniei într-un bloc din Bacău locuit de români care mai de care mai debusolaţi de viaţa în condiţiile perioadei de tranziţie.

Într-un al treilea interviu, acordat revistei *Observator cultural* (nr. 112 / 2007), imediat după obţinerea celor două premii importante Magnesia litera în Cehia (Cartea anului şi Premiul pentru traducere), Petru Cimpoeşu pare mai puţin precaut în prezentarea unor detalii ale experienţei sale de credinţă, mai precis a momentului zero al convertirii sale, fără a face din aceasta obiectul unor dezvăluiri senzaţionale, ci doar semnul uimirii celui care a găsit un sens existenţial nesperat, izvorât din disperare, în darul credinţei: "Eu am avut o experienţă religioasă acum vreo 15 ani. Toţi prietenii mă părăsiseră, nici părinţii mei nu mă mai înţelegeau, rămăsesem fără serviciu, trăiam din expediente. Eu eram ateu până atunci. Singurul la care am găsit «audienţă» a fost Hristos. Până la acel moment eram un rebel, un cu totul alt om decât cel pe care îl aveţi în faţă. Omul cu care vorbiţi dvs. acum este cu totul alt om decât cel din urmă cu 15 ani. Atunci eram foarte exigent cu ceilalţi, doream ca lumea să

[9] Petru Cimpoeşu, „O calitate esenţială a celui care scrie proză: să nu se grăbească", interviu acordat Radio Cluj, noiembrie 2001 (v. www.cimpoesu.ro)
[10] Interviu acordat revistei *Contemporanul* (v. nota 7)

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

fie perfectă, ceream maximum. Eram un raționalist convins. Şi toate acestea s-au întors împotriva mea, a fost o «conjurație a întregului univers».”[11]

O astfel de experiență existențială “tare”, adevărată ruptură de nivel şi punere în abis a ființei, nu a rămas fără consecințe pe termen lung în planul creației. Deşi nu a ieşit din lume pentru a intra în viața monahală, după cum mărturisea cu o umbră regret Cimpoeşu, o suspedare a relației sale cu lumea concretă, imediată, cotidiană, tot s-a petrecut. Chiar şi experiența scrisului devine inutilă şi lipsită de sens, drept pentru care Cimpoeşu renunță la ea fără nicio părere de rău: “O bună bucată de timp am încetat să mai scriu. Nu mai era nevoie. Experiența mea religioasă îmi umplea toată viața. Mi se părea de prisos ocupația scrisului. Nu mai era nevoie.”[12] “Starea de grație”, cum o numeşte Cimpoeşu, a durat doi-trei ani.

După această experiență atât de fecundă lăuntric a întâlnirii cu plinătatea vieții, el revine la scris, atâta doar că şi acesta suferă o mutație, o ruptură de sens, o deturnare dictată de amplitidinea experienței prin care tocmai trecuse. În anii premergători convertirii, adică de prin 1987, începuse lucrul la *Povestea Marelui Brigand,* după cei doi-trei ani de grație, continuă romanul, în acelaşi ritm lent, de aproximativ douăzeci de pagini pe an, dar scrisul său capătă un nou sens. Dacă în perioada premergătoare experienței, scrisul e o formă de salvare[13], de compensare a unei existențe apăsătoare, după sincopa temporală, scrisul compensator devine necesitate de comunicare a experienței sale religioase, asumate cu maximă exigență critică: “Scriam numai şi numai când aveam ceva de spus. După experiența religioasă, când scriam la *Povestea Marelui Brigand,* descopeream un sens în scrisul meu: trebuia să comunic, prin acest roman, experiența religioasă pe care o avusesem. Cine citeşte cartea nu-şi dă seama de la început – aproape nimeni dintre critici nu a văzut - că acolo e un personaj care moare şi învie de mai multe ori, asemenea personajului din Noul Testament.”[14] În straturile ei de adâncime *Povestea…* e, potrivit interpretării autorului, “o reflecție, o meditație despre relația omului cu transcendentul.”[15] Dar sensul christic e oarecum ocultat de celelalte niveluri şi piste de interpretare ale acestui roman, asupra căruia criticii s-au pus de accord că reprezintă actul de maturitate artistică a lui Cimpoeşu dar şi proba irefutabilă a apartenenței la brand-ul optzecist postmodernist, care l-a cam ignorat, deşi, în tăcere şi cu

[11] Petru Cimpoeşu, „Eu sunt un om cu umor”, interviu acordat lui Ovidiu Simonca pentru *Observator cultural,* nr.112(369) / 2007
[12] *Ibidem.*
[13] „Primii ani după 90 au fost ani în care nu aveam nu aveam serviciu, trăiam din expediente, (…), nu-mi ieşea nimic (…), ceva totuşi îmi ieşea: lucrul la roman. Nu vreau să spun că am scris o capodoperă, Doamne fereşte, ci doar că, atâta vreme cât scriam la această carte, mă simțeam recompensat pentru toate mizeriile vieții mele din acei ani. A fost ceva asemănător unei experiențe mistice.”, mărturiseşte Petru Cimpoeşu în interviul din *Contemporanul* (v. nota 7)
[14] Fragment din interviul acordat *Observatorului cultural,* v. nota 11
[15] *Ibidem.*

BDD-A23608 © 2009 Editura Universității „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

osârdie, Cimpoeşu a asimilat tot ce era de asimilat despre textualism, încât de la primul său volum, *Amintiri din provincie (*1983) dovedeşe o mână sigură şi depăşirea fazei tatonărilor.

Cu *Povestea Marelui Brigand,* Cimpoeşu îşi ia revanşa, reuşind să scrie un roman postmodern, ba chiar "primul roman românesc postmodern autentic"[16], pe linia Pynchon-Eco, un roman al destructurării. E şi pariul – câştigat – de Cimpoeşu cu propria generație de creație, care părea că-l tratează cu nepăsare, dacă nu chiar „de sus". Lipsa unei receptări adecavte, a romanului, la data apariției primei ediții (200), Cimpoeşu o pune şi pe seama imaturității cititorilor, a căror mentalitate e deficitară în ce priveşte înțelegerea paradigmei postmoderne. Astfel, Cimpoeşu nu ezită să polemizeze cu postmoderni mai titrați, cel puțin în teoretizarea postmodernismului, precum Gheorghe Crăciun sau I.B. Lefter, care, în opinia sa, nu fac decât să preia "lustrul postmdernismului, formele lui pur convenționale". Dacă mentalitatea cititorilor români nu este pregătită pentru filosfia acestui roman, în schimb câțiva critici, chiar dintre cei tineri, au reperat-o fără probleme (la a doua ediție a romanului, apărută în 2007 la Editura Polirom). Situându-l în categoria „literaturii provinciilor imaginare", Andrei Simuț consideră romanul o „replică târzie şi oarecum parodică a momentului ei de glorie, situat în anii 70"[17], filiațiile cu *Lumea în două zile* a lui George Bălăiță şi *Cartea milionarului* a lui Ştefan Bănulescu, fiind relativ uşor de depistat. Astfel, Abraxa., oraşul utopic al lui Petru Cimpoeşu, se află în imediata proximitate a Metopolisului lui Bănulescu şi a Albalei lui Bălăiță. Andrei Terian sesizează atât sursa livrescă a oraşului Abraxa, toponim cu multiple semnificații oculte, împrumutat din *Utopia* lui Thomas Morus (de fapt acesta era numele Utopiei înainte de cucerirea ei de către regele Utopus), cât şi trimiterile la diverse alte utopii, la romanul sud-american ori la romanul postmodern, marca Pynchon-Eco. Terian decelează cele trei niveluri ale narațiunii lui Cimpoeşu, o suprapunere de ficțiuni sau, mai metaforic spus, „o rachetă în trei trepte".[18] Primul e romanul polițist (de o vreme, în oraşul Abraxa apare din senin câte un cadavru, ca apoi să dispară la trei zile de la apariție, cadavrul aparținând, după constatările anchetatorilor, aceleiaşi persoane). Un al doilea nivel e reprezentat de romanul postmodern iar al treilea nivel e „un produs marca Cimpoeşu şi el ar putea fi rezumat sub forma « Ce înseamnă ceea ce se întâmplă ? »".[19] Terian remarcă faptul că intriga polițistă e abandonată repede, în schimb se bucură de o mai mare extensie „narațiunea cu iz conspiraționist, care merge însă în paralel cu deconstrucția sa metodică".[20] Ceea ce-i este propriu lui Cimpoeşu, ținând de viziunea sa asupra lumii/creației, are în centru problema

[16] Interviu acordat Radio Cluj (v.nota 9)
[17] Andrei Simuț, „Între Metopolis şi Albala", în revista *Observator cultural,* nr. 368 din aprilie 2007
[18] Andrei Terian, „Cimpoeşu UnLtd.", în revista *Cultura* nr. 78 din iunie 2007
[19] *Ibidem.*
[20] *Ibidem.*

BDD-A23608 © 2009 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

raportului dintre realitate şi ficţiune, care suferă o schimbare neaşteptată întrucât „coruperea realităţii de către ficţiune nu-l duce pe Cimpoeşu la recunoaşterea caracterului ficţional al realului, ci, dimpotrivă, la revendicarea statutului real al ficţiunii. De aceea problema centrală a romanului nu este că nişte fapte (pretins) reale nu se întâmplă, ci că nişte evenimente (pretins) ficţionale se întâmplă. Iar autorul nu face altceva decât să asocieze o lume indeterminabilă (utopia), o ştiinţă discutabilă (alchimia) şi un eveniment improbabil (învierea lui Isus), pentru a le certifica apoi existenţa. Tocmai de aceea, eroarea fatală a protagoniştilor (…) este că, forţaţi să ia notă de existenţa unor asemenea evenimente, ei încă refuză să le atribuie un sens."[21] Este concluzia la care ajunge şi Andrei Simuţ, pentru care „povestea Marelui Brigand" este până la urmă „chiar povestea eternă şi fascinantă a căutării Sensului."[22] Pe lângă trimiterile la mitul christic, cartea absoarbe în materia sa narativă elemente de ocultism, cabbala şi alchimie. În *Simion liftnicul,* Petru Cimpoeşu renunţă la toată această recuzită suplimentară, precum şi la retorica sobră, dimensiunea creştină nemaifiind concurată de altele, ca în *Povestea Marelui Brigand* sau, ulterior, în *Christina Domestica sau Vânătorii de Suflete (*2006).

3. *Simion liftnicul* şi regăsirea „relaţiei interioare"

Diverşii comentatori ai romanului au văzut în *Simion liftnicul* un roman al tranziţiei, o alegorie metafizică, un roman caricatural şi plin de umor, care mizează pe virtuţile artistice ale derizoriului şi banalului vieţii cotidiene din târgurile de provincie, cu puternice ecouri caragialiene, „marele roman al tranziţiei româneşti pe care-l aşteptăm de doisprezece ani marca Petru Cimpoeşu, care reuşeşte performanţa, greu de anticipat, de a miniaturiza întreaga societate românească la nivelul locatarilor unei scări de bloc" (Tudorel Urian), roman cu „puternice conotaţii alegorice, de mit apocaliptic" (Constantin Acosmei), cu o acţiune concepută pe două planuri care se interferează, unul concret, celălalt simbolic" (C. Acosmei). Nu lipsesc trimiterile la mituri biblice din Vechiul Testament, precum Potopul şi Arca lui Noe, Turnul Babel ori Sodoma şi Gomora. Majoritatea comentatorilor sunt de acord că „există ceva sumbru, ameninţător, în toată naraţiunea, o prezicere a Apocalipsei" (C. Acosmei), iar în ascensiunea spirituală a lui Simion văd „un glas al divinităţii şi al raţiunii care ajunge să profeţească inevitabila prăbuşire a blocului din cauza degradării moravurilor locatarilor lui." (T.Urian) Paradoxal, „deşi e scrisă cu mult haz şi conţine destule elemente picante, *Simion liftnicul* e o carte gravă şi, la sfârşitul lecturii, ea lasă cititorilor un gust mai degrabă amar." (Tudorel Urian) Spre ideea finalului deschis pare să se îndrepte şi opţiunea Sandei Cordoş:

[21] *Ibidem.*
[22] Andrei Simuţ, *art.cit.*

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

„romanul țese şi păstrează o ambiguitate cât priveşte natura timpului sacru spre care se deschide: un timp de final al exodului şi de intrare în țara făgăduinței, sau un timp ce precede Apocalipsei, un final de istorie şi de țară pentru care promisiunile de salvare au devenit imposibile? Tocmai datorită acestei ambiguități este greu de precizat dacă frumosul roman al lui Petru Cimpoeşu conține un avertisment teribil sau o făgăduială, păstrând intact «un sens al propriilor iluzii»".[23] Ambiguitatea lumii create de Petru Cimpoeşu e sesizată şi de Mircea Iorgulescu: „Există o permanentă ambiguitate în acest roman, a cărui lume nu capătă niciodată aspect caricatural, ci e privită cu înțelegere şi chiar, adesea, căldură."[24]

Dacă majoritatea comentatorilor români au văzut în *Simion liftnicul* un roman al tranziției, un roman popular, în primul rând, comentatorii străini – cehi şi italieni – au insistat mai mult pe dimensiunea creştină, parabolică, situând romanul „în cea mai bună tradiție a romanului filozofic".[25] Criticul italian Fulvio Panzeri remarcă de la bun început dimensiunea creştină a romanului: „E un roman profund creştin, de un creştinism radical, legat de origini, cu o scriitură care pare că se hrăneşte din sedimentele cotidiene, pe care lecturile biblice şi cuvintele tradiției le-au lăsat în sufletul său. Cimpoeşu e un romancier care reuşeşte să creeze o structură literară divagantă care însumează istoriile vieților multor oameni obişnuiți, o profundă meditație asupra sensului credinței şi a recunoaşterii dimensiunii creştine a vieții, un roman-edificiu atent construit, cu notații auctoriale care par a interoga chiar şi lectorul."[26] În schimb cehii, par a se fi identificat cu multe din situațiile tranziției româneşti, semn că aceleaşi dezechilibre sociale le-au trăit şi ei în anii imediat următori comunismului: „În roman sunt scene despre care putem spune că le-am trăit pe propria noastră piele: politicieni versatili care trec de la un partid la altul, şmecheri ambulanți care-ți oferă fel de fel de aparate miraculoase care nu-s de fapt bune de nimic mişună şi în depresiunea Cehiei, mulți concetățeni au ajuns la sapă de lemn investindu-şi economiile de-o viață întreagă în fondul Futurum Aurum înființat de un escroc rus care promitea valorificarea în proporție de 40% a depunerilor etc. Deci e vorba de nişte situații-model, parcă trase la xerox, prin care am trecut într-o măsură mai mare sau mai mică noi toți, cobaii tranziției din lumea postcomunistă (comunismul fiind cel mai întortocheat drum de la capitalism la capitalism). Aşa că nu e de mirare că cititorii cehi s-au putut identifica cu personajele lui Petru Cimpoeşu."[27]

Dimensiunea creştină, care înglobează de fapt nivelul romanului tranziției, nu se reduce doar la numele personajelor, aproape toate nume de sfinți luate direct din calendarul

[23] Sanda Cordoş, *Scara păcătoşilor,* în *Vatra* nr. 12/2003, p.
[24] Mircea Iorgulescu, *Viața la români, după evenimente* în *Revista 22,* nr. 51 din 2001
[25] Jiri Nasinec, interviu acordat Eugeniei Bojoga şi apărut în revista …….
[26] Fulvio Panzeri, *Dal romeno Cimpoeşu – un eremita nel dopo-Ceauşescu,* în revista *Avvenire,* mai 2009
[27] *Idem.,* nota 25

BDD-A23608 © 2009 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

ortodox (Pelaghia, Toma, Ion, Vasile, Elemosina, Anghel, Simion, Zenovia) sau la analogiile cu episoade biblice ale Vechiului sau Noului Testament. Mai mult decât jocurile intertextuale, ea e chiar atmosfera romanului, aerul pe care-l respiră personajele şi care vine din atitudinea auctorială faţă de lumea creată, o lume plină de carenţe de ordin moral, care însă nu e privită cu resentiment. Printre puţinii care au remarcat atitudinea aceasta lipsita de încrâncenare se numără Mircea Iorgulescu: „Dezlănţuit parodic şi deopotrivă tandru, fără nimic sfânt, însă mereu înfiorat de adierea ironică a misterului divin, romanul *Simion liftnicul* aduce în proza românească de după 1989 o prospeţime aproape neverosimilă de ton şi viziune. O prospeţime dublată, încă şi mai neverosimil, de seninătate. În contextul artistic românesc de astăzi, calitatea principală a acestui roman aşa-zicând «de actualitate» pare a fi de aceea o ... absenţă: lipsa de încrâncenare."[28]

Lipsa cinismului, a atitudinii justiţiare, neîmpăciuitoare, e explicabilă dacă avem în vedere întrebarea de la care porneşte scriitorul, atribuită în roman doamnei Pelaghia: „E posibilă sfinţenia la bloc?" Răspunsul cărţii e afirmativ, sfinţenia e posibilă, dar în situaţii excepţionale şi pe o durată scurtă de timp. Simion, sfântul lui Cimpoeşu, nu se închide aşadar într-o chilie, între zidurile unei mănăstiri, ci se blochează în liftul blocului de opt etaje de pe strada Oilor din Bacău, la începutul lunii octombrie a anului 1997. Dacă blocul şi cabina liftului suportă analogii cu spaţiul mănăstiresc, locatarii săi şi platitudinea vieţii cotidiene lipsite de orizonturi mai înălţătoare, care se manifestă prin zgomotele produse de apa de la toaletă, mirosurile culinare, chicotelile erotice ale cuplurilor fac imposibilă continuarea analogiei, opunând liniştii, curăţeniei şi sfinţeniei promiscuitatea unei umanităţi căzute în sordid, prea puţin conştientă de starea jalnică în care se află. Printre numeroasele păcate ale acestui eşantion uman, reprezentativ pentru întreaga populaţie a României se află adulterul, ipocrizia, minciuna, sexualitatea, sub masca unor cursuri de yoga, şantajul, bârfa, lipsa discernământului, căderea în diferite patimi (jocuri de noroc, alcool). Dar toate acestea cititorul le află treptat, căci impresia iniţială este aceea că avem de-a face cu locatari cât se poate de onorabili. O onorabilitate pe care luptă să şi-o păstreze. Doamna Pelaghia, pe care în debutul romanului o găsim rugându-se pioasă Maicii Domnului să i se ierte păcatul infidelităţii, reuşeşte să ascundă cu mare dibăcie, de posibilele priviri indiscrete, bileţelele codificate şi astfel relaţia lor ilicită rămâne secretă, domnul Anghel, funcţionar al primăriei, motivează plecările acasă în timpul pauzei de masă spunând că are ulcer, nu o ruşinoasă boală de piele, domnul Vasile renunţă la ideea de a mai forma Partidul Nehotărâţilor, pentru că i se iveşte posibilitatea de a fi liderul unei alte formaţiuni politice, dar prietenului şi partenerului

[28] Mircea Iorgulescu, *art.cit.*

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

său, domnul Ion-şeful-de-scară, îi ascunde adevăratul motiv. De căutarea sensului vieții la aceşti locatari înghițiți de mediocritate nici nu poate fi vorba. Poate doar de o căutare a „sensului propriilor iluzii".[29] Blocul cu opt etaje de pe strada Oilor e o „scară a păcătoşilor"[30] în măsura în care păcatul cel mai grav şi mai răspândit printre locatari e iluzia imaginii pozitive de sine, edificiu căruia i se dedică fiecare în parte. Există ceva viciat în relațiile pe care le are fiecare cu semenii lor în cadrul comunității, în îndârjirea cu care îşi apără bunul renume.

Problema centrală a cărții, care nu face decât să pună în lumină absurdul relațiilor stabilite între locatarii blocului băcăuan, este faptul de a se înțelege pe ei înşişi şi condiția lor existențială, pornind de la lume şi nu de la „relația interioară"[31], mai precis relația cu Dumnezeu, în termenii fenomenologiei lui Michel Henry. Trăind doar în lumina lumii acesteia, care trece, străini de „trupul invizibil şi subiectiv" (Michel Henry), de faptul că viața fiecăruia e un dar, străini de adevărata lor identitate, de fii ai Vieții (în terminlogia lui Henry), locatarii de pe strada Oilor sunt ei înşişi nişte oi rătăcite, trăind într-o pură exterioritate. Neînțelegând dimensiunea interioară a relației cu Dumnezeu, chiar şi trăirea lor religioasă trădează micimea staturii lor spirituale. Doamna Alis trimite liste cu doleanțe măicuțelor de la Agapia, însoțite de sume frumuşele, doamna Pelaghia se roagă cu evlavie, dar persistă în minciună, chiar şi mersul la biserică, după Evenimentele din 89, nu e decât consecința nevoii unui alt Ceauşescu, înlocuit cu Dumnezeu. Cel puțin acesta e răspunsul lui Simion când e întrebat de Ion-şeful-de-scară de ce nu se roagă în biserică în loc să se blocheze în lift: „- Vai, vai, de parcă n-ai şti ce înghesuială e acolo şi cum se calcă lumea în picioare! De parcă n-ai şti că mulți se duc la biserică numai pentru că au nevoie de un alt Ceauşescu – pentru ei, Dumnezeu este înlocuitorul Lui. Află de la mine, Nelule, dacă Ceauşescu n-ar fi murit, ei n-ar fi simțit niciodată nevoia să meargă la biserică."[32] Prima replică a modestului cizmar Simion, în calitatea sa de eremit urban este menită să pună un diagnostic organismului social. Aşadar, lumea postcomunistă suferă de o boală contactată în comunism, mai precis boala comunismului: blasfemiatoarea tentativă a statului comunist de a se pretinde tatăl capabil să poarte grija cetățenilor săi, în schimbul totalei supuneri a acestora. Statul comunist se substituise fără neruşinare lui Dumnezeu, deci absolutului, iar cetățeanul liber devenise cetățeanul infantilizat, total dependent de statul-părinte, care se îngrijea de nevoile sale, dându-i casă, loc de muncă, pâinea cea de toate zilele. Această infantilizare patologică, interiorizată până la a deveni un adevărat reflex comunist, o a doua natură, s-a perpetuat şi

[29] Petru Cimpoeşu, *op.cit.,* p.90
[30] Sanda Cordoş, *art.cit.*
[31] Michel Henry, *Cuvintele lui Hristos,* Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 45
[32] Petru Cimpoeşu, *op.cit.,* p. 76

BDD-A23608 © 2009 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)

după evenimente, chiar dacă locul părintelui Ceauşescu a fost luat de Dumnezeu, de la care se aşteaptă în mod pasiv rezolvarea tuturor problemelor sociale. Cum acest lucru nu se întâmplă, oamenii trăiesc într-o derută şi o confuzie perpetuă a valorilor, aşteptând un iluzoriu salvator. Simion, în calitatea sa de împuternicit divin, nu face decât să demaşte infantilitatea şi iluzia în care se complac vecinii săi, deveniți potențiali fii duhovniceşti. Menirea sa este de a-i chema „să-şi vină în fire", să conştientizeze boala morală de care suferă şi necesitatea unei conversii spirituale. Nu întâmplător, la a doua rundă de negocieri, de data asta în prezența domnului Ion-şeful-de-scară şi a domnului Vasile, bănuit că ar vrea să se răzbune pe vreun vecin, Simion declară că n-are astfel de intenții, întrucât „îi iubeşte pe toți". Întrebat ce scopuri urmăreşte, dă un răspuns destul de echivoc: „Nu urmăresc nimic, vreau doar ca să se ştie!"[33] Cei doi respectabili pensionari nu au altă alternativă decât să se resemneze cu acest răspuns enigmatic, sperând că timpul va clarifica lucrurile. Echivocul, alegoria şi parabola vor rămâne modalitățile predilecte de exprimare ale lui Simion de-acum încolo. Dar mult mai neaşteptată decât răspunsul lui Simion e reacția locatarilor la aflarea motivului real al blocării liftului între etajele şapte şi opt. Faptul că Ion-şeful-de-scară, primul care descoperă în dimineața zilei de 5 octombrie ce s-a întâmplat e explicat în virtutea faptului că, fiind un fost angajat al Securității, el ştie că a fi deținătorul unui secret îți oferă o putere specială asupra celorlalți. Dar bunica Elemosina de la etajul opt aude conversația celor doi, şi prin ea vestea se răspândeşte cu rapiditate, încât în după-masa aceleiaşi zile aproape toți locatarii află. Acest decalaj de două zile între momentul autoclaustrării lui Simion şi aflarea, respectiv acceptarea evenimentului supranatural – sfântul care vorbeşte cu îngerii - e surprins în titlurile primelor trei capitole („Ziua întâi (adică a atreia) – De-a Scufița Roşie", „Ziua a doua (Adică a patra) – Partidul Nehotărâților", „Ziua a treia (Adică a cincea) – Cutremurul). Locatarii acceptă cu surprinzătoare uşurință evenimentul şi renunță relativ repede să-l convingă pe Simion să părăsească liftul şi nu recurg nici la alte măsuri. Oricâte deziluzii ar fi suferit din pricina credulității în anii tranziției (credința în Iliescu, în Caritas, în promisiunile politicienilor, în Loto 6 din 49, în horoscoape, în vânzătorii ambulanți), le mai rămân suficiente resurse încât să creadă şi în Simion. Faza infantilității patologice nefiind depăşită, ei nu pot fi suspicioşi, cinici sau dezabuzați. Aşteptarea unui miracol era atât de mare, încât Simion, paşnicul vecin de la parter, nu e privit nici un moment ca un şarlatan.

[33] *Ibidem,* p.98

BDD-A23608 © 2009 Editura Universității „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:52:49 UTC)